

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

21. aprill 2015(*)

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Käibemaks – Kuues direktiiv 77/388/EMÜ – Direktiiv 2006/112/EÜ – Artikli 132 lõike 1 punkt a ja artikli 135 lõike 1 punkt h – Maksuvabastused – Riiklikud postiteenistused – Postmargid – Direktiiv 97/67/EÜ

Kohtuasjas C-114/14,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 10. märtsil 2014 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: J. Enegren ja L. Lozano Palacios, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Rootsi Kuningriik, esindajad: U. Persson ja A. Falk,

kostja,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, asepresident K. Lenaerts, kodade presidendid M. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J.-C. Bonichot (ettekandja), S. Rodin ja K. Jürimäe, kohtunikud A. Rosas, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Levits,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Euroopa Komisjon palub oma hagiavalduses Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Rootsi Kuningriik ei ole vabastanud käibemaksust riiklike postiteenistuste poolt teenuste, välja arvatud reisijateveo- ja telekommunikatsiooniteenuste osutamist ja nendega seotud kaubatarneid, ning selles riigis postiteenuste kasutamiseks kõlblike postmarkide nimiväärtusega tarnet, siis on Rootsi Kuningriik rikkunud nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, lk 1; edaspidi „direktiiv 2006/112”) artikli 132 lõike 1 punktist a ja artikli 135 lõike 1 punktist h tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

Direktiiv 2006/112

2 Direktiivi 2006/112 IX jaotises „Maksuvabastused” on 2. peatükk „Maksuvabastused teatavate tegevuste puhul avalikes huvides”. Selles jaotises asuva artikli 132 lõike 1 punktis a on sätestatud:

„Liikmesriigid vabastavad käibemaksust järgmised tehingud:

a) riiklike postiteenistuste poolt teenuste, välja arvatud reisijateveo- ja telekommunikatsiooniteenuste, osutamine ja nendega seotud kaubatarned.”

3 Direktiivi 2006/112 artikkel 135, mis asub järgmises peatükis „Muude tegevuste maksuvabastused”, sätestab lõike 1 punktis h:

„Liikmesriigid vabastavad käibemaksust järgmised tehingud:

[...]

h) liikmesriigi territooriumil postiteenuste kasutamiseks kõlblike postmarkide, maksumärkide ja muude samalaadsete märkide nimiväärtusega tarne.”

4 Käesoleva kohtuotsuse punktides 2 ja 3 nimetatud sätted on identsed varem kehtinud sätetega, milleks on nõukogu 17. mai 1977. aasta kuuenda direktiivi 77/388/EMÜ kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 23), mille direktiiv 2006/112 tunnistas kehtetuks ja asendas, artikli 13 A osa lõike 1 punkt a ja B osa punkt e.

Direktiiv 97/67/EÜ

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiivi 97/67/EÜ ühenduse postiteenuste siseturu arengut ja teenuse kvaliteedi parandamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta (EÜT 1998, L 15, lk 14; ELT eriväljaanne 06/03, lk 71), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. juuni 2002. aasta direktiiviga 2002/39/EÜ (EÜT L 176, lk 21; ELT eriväljaanne 06/04, lk 316; edaspidi „direktiiv 97/67”), artikli 1 kohaselt kehtestatakse selle direktiiviga ühiseeskirjad, mis eelkõige käsitlevad Euroopa Ühenduses universaalse postiteenuse osutamist ning nende teenuste määratlemise kriteeriume, mis võidakse reserveerida universaalteenuse osutajatele.

6 Direktiivi 97/67 artikli 3 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid tagavad, et kasutajatel on õigus universaalteenusele, mis hõlmab kindlaksmääratud kvaliteediga postiteenuse pidevat osutamist nende territooriumi igas punktis kõikidele kasutajatele sobiva hinnaga.”

7 Direktiivi 97/67 artikkel 4 sätestab:

„Iga liikmesriik tagab universaalteenuse osutamise ning teatab komisjonile nimetatud kohustuse täitmiseks võetud meetmetest ja eelkõige universaalteenuse osutaja või osutajate andmed. Liikmesriigid määravad kooskõlas ühenduse õigusega kindlaks universaalteenuse osutaja või osutajate kohustused ja õigused ning avaldavad need.”

Kohtueelne menetlus ja menetlus Euroopa Kohtus

8 Komisjon saatis Rootsi Kuningriigile 10. aprillil 2006 märgukirja, mille kohaselt on viimane jätnud täitmata kuuenda direktiivi 77/388 artikli 13 A osa lõike 1 punktist a ja B osa punktist e

tulenevad kohustused, kuna ei vabastanud käibemaksust riiklike postiteenistuste poolt teenuste, välja arvatud reisijateveo- ja telekommunikatsiooniteenuste osutamist ja nendega seotud kaupade tarnet ning selles riigis postiteenuste kasutamiseks kõlblike postmarkide nimiväärtusega tarnet.

9 Rootsi ametivõimud väitsid sellele kirjale 7. juunil 2006 saadetud vastuses, et nad ei ole rikkunud direktiivist 77/388 tulenevaid kohustusi.

10 Kuna Rootsi Kuningriigi vastus komisjoni ei rahuldanud, saatis ta 18. juuli 2007. aasta kirjaga põhjendatud arvamuse, milles palus viimasel täita oma kohustused kahe kuu jooksul alates arvamuse kättesaamisest.

11 Rootsi Kuningriik vastas põhjendatud arvamusele 17. septembri 2007. aasta kirjaga, milles kinnitas, et riiklike postiteenistuste osutatavate teenuste maksust vabastamine, mis on direktiivis 2006/112 ette nähtud samasuguses sõnastuses nagu direktiivis 77/388, ei ole Rootsi turul kohaldatav, kuna seal ei ole selliseid teenuseid.

12 Kuna komisjon ei jäänud liikmesriigi seisukohaga rahule, otsustas ta esitada käesoleva hagi.

13 Rootsi Kuningriik palus Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 16 kolmanda lõigu alusel Euroopa Kohtul tulla kokku suurkojana.

Hagi

Väide, mille kohaselt on direktiivi 2006/112 artikli 132 lõike 1 punkt a üle võetud puudulikult

Poolte argumendid

14 Komisjon väidab, et Rootsi Kuningriigil tuleb käibemaksust vabastada Posten AB poolt direktiivi 97/67 kohaselt osutatavate teenuste, välja arvatud reisijateveo- ja telekommunikatsiooniteenuste osutamine ja nendega seotud kaubatarned.

15 Ta leiab, et universaalteenuse osutaja teenused, mida ta osutab direktiivi 97/67 artiklitest 3–6 tulenevate kohustuste täitmiseks, kuuluvad mõiste „riiklike postiteenistuste poolt teenuste [...] osutamine [...]” alla direktiivi 2006/112 artikli 132 lõike 1 punkti a mõttes.

16 Komisjon märgib selle kohta, et Posten AB, mis on eraõiguslik äriühing, on määratud Rootsis universaalse postiteenuse osutajaks. Oma väite põhjendamiseks tugineb komisjon Posten AB ja Rootsi posti- ja telekommunikatsiooniameti vahelisele vaidlusele seoses viimase otsusega lisada Posten AB?le antud tegevusloale tingimus, mis puudutab tema määramist universaalteenuste osutajaks. Komisjoni sõnul on Kammarrätten i Stockholmi (Stockholmi teise astme halduskohus) otsusest selgelt näha, et Posten AB tegevus erineb teiste Rootsi turul tegutsevate ettevõtjate tegevusest.

17 Komisjoni hinnangul on Rootsi Kuningriik kohustatud rakendama direktiivi 2006/112 artikli 132 lõike 1 punktis a sätestatud maksuvabastust, kuigi see liikmesriik on seisukohal, et maksustamise neutraalsust on tal võimalik tõhusamalt tagada muul viisil kui maksuvabastus. Komisjon tugineb selles osas kohtuotsusele komisjon vs. Hispaania (C-204/03, EU:C:2005:588, punkt 28).

18 Lisaks järeldab komisjon kohtuotsusest TNT Post UK (C-357/07, EU:C:2009:248), et kõnealune käibemaksuvabastus ei riku neutraalse maksustamise põhimõtet.

19 Komisjon leiab lõpetuseks, et ükski konkurentsimoonutus, kui selline esineks, ei vabastaks Rootsi Kuningriiki kohustusest kohaldada maksuvabastust, mis on ette nähtud direktiivi 2006/112

artikli 132 lõike 1 punktis a, mis erineb teistest selle direktiivi sätetest oma tingimusetu laadi poolest. Komisjon väidab, et tegemist on just olukorraga, kus kõik liikmesriigid, välja arvatud üks neist, kohaldavad seda maksuvabastust, mis võib tekitada siseturul konkurentsimoonutusi.

20 Rootsi Kuningriik seevastu väidab, et kui vabastada Posten AB käibemaksust riiklikele postiteenistustele ette nähtud erandi alusel, läheks see vastuollu direktiiviga 2006/112, EL toimimise lepingu konkurentsi käsitlevate sätetega ning direktiivi 97/67 eesmärkidega.

21 Ta märgib selle kohta, et Rootsis tegutseb postiteenuste turul, mis liberaliseeriti pikka aega tagasi – juba enne Rootsi ühinemist Euroopa Liiduga – ühesugustel finantstingimustel ligikaudu 30 ettevõtjat ning seal ei ole enam „riiklikku postiteenistust”. Posten AB ei saa enam universaalteenuse osutaja kohustuste täitmise eest riigilt hüvitist, mida võimaldab direktiivi 97/67 artikli 7 lõike 1 teine lause.

22 Nimetatud liikmesriik väidab lisaks, et Rootsi postiteenuste turg erineb kohtuotsuse TNT Post UK (C-357/07, EU:C:2009:248) aluseks olnud asjas käsitletud Briti postiteenuste turust selle poolest, et nimetatud kohtuotsuse väljakuulutamise kuupäeval oli palju riiklikke postiteenuseid Euroopa Liidus usaldatud monopoolsetele avalik-õiguslikele ettevõtetele, samas kui enam see ei oleks võimalik, kuna direktiivi 97/67 artikli 7 lõige 1 kaotas võimaluse anda selles valdkonnas ainu- või erioigusi.

23 Neil tingimustel leiab Rootsi Kuningriik, et Posten AB maksust vabastamine annaks talle konkurentidega võrreldes konkrentsieelise ehk kunstliku hinnaeelise, mis võib ulatuda kohaldatava käibemaksumääraneni ehk 20%-ni, mis vähendaks postiteenuste turul konkurentsipurvet lõpptarbija kahjuks. Lisaks tõstaks selline maksuvabastus Posten AB kasutatavate sisse ostetud teenuste hinda, kuna tal ei oleks enam võimalik sisendkäibemaksu soetustelt maha arvata, mis võib omakorda viia tema tegevuse ümberkorraldamiseni, et kasutada rohkem ettevõttesiseseid teenuseid.

24 See liikmesriik väidab lisaks, et alates 1993. aastast on Rootsis käibemaksuga maksustatud kõik postiteenused, ilma et keegi – välja arvatud pangandus/kindlustussektor – oleks seda vaidlustanud ning viimane on seda teinud just sellele sektorile kohaldatava käibemaksuvabastuse tõttu, mis takistab sisendkäibemaksu mahaarvamist seal kasutatavatelt postiteenustelt.

25 Lõpuks väidab ta, et käesolevas kohtuasjas on esmajärjekorras vaatluse all postituru toimimine ning et käibemaksuvabastust käsitlevad sätted ei ole selle turu parimal võimalikul viisil toimumiseks vajalikud.

Euroopa Kohtu hinnang

26 Kõigepealt tuleb meenutada, et Rootsi Kuningriik tugineb direktiivile 97/67, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. veebruari 2008. aasta direktiiviga 2008/6/EÜ (ELT L 52, lk 3). Viimati nimetatud direktiiv aga ei olnud põhjendatud arvamuses ette nähtud tähtaja lõpuks veel jõustunud. Seega tuleb käesolevat hagi analüüsida direktiivi 97/67 (muudetud direktiiviga 2002/39) alusel.

27 Rootsi Kuningriik leiab, et alates turgu valitsenud ettevõtja monopoolse seisundi lõppemisest 1993. aastal ei ole tema territooriumil enam „riiklikku postiteenistust” direktiivi 2006/112 tähenduses ning seetõttu ei ole ka kohustust vabastada käibemaksust mis tahes postiteenuste pakkujat. Seetõttu maksustas liikmesriik käibemaksuga kõikide postiteenuste pakkujate teenused ning nendega seotud kaubatarned.

28 Selle kohta tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu otsuse kohaselt tuleb kuuenda direktiivi

77/388 artikli 13 A osa lõike 1 punktis a, mille sõnastust on identselt korratud direktiivi 2006/112 artikli 132 lõike 1 punktis a, sisalduvat mõistet „riiklikud postiteenistused” tõlgendada nii, et see viitab avalik-õiguslikele või eraettevõtjatele, kes võtavad endale kohustuse tagada liikmesriigis täielikult või osaliselt „universaalse postiteenuse” osutamine direktiivi 97/67 tähenduses (vt selle kohta kohtuotsus TNT Post UK, C-357/07, EU:C:2009:248, punkt 40).

29 Niisiis ei ole vaidlustatud seda, et 18. juuli 2007. aasta põhjendatud arvamuses ette nähtud tähtaja lõppemisel oli Posten AB määratud Rootsis „universaalse postiteenuse osutajaks” direktiivi 97/67 tähenduses.

30 Lisaks nähtub Rootsi Kuningriigi kirjalikest seisukohtadest, et – nagu sätestab direktiivi 97/67 artikli 4 lõige 2 – Rootsi õigusnormide kohaselt antakse Posten AB-le konkreetsed kohustused, mille eesmärk on tagada kogu selle liikmesriigi territooriumil universaalsete postiteenuste osutamine direktiivi 97/67 mõttes.

31 Sellest tuleneb, et Posten AB-d tuleb käsitada „riikliku postiteenistusena” direktiivi 2006/112 artikli 132 lõike 1 punkti a mõttes, kuna ta tagab Rootsis osaliselt või täielikult „universaalset postiteenust” direktiivi 97/67 mõttes ning seetõttu tuleb teenused, välja arvatud reisijateveo- ja telekommunikatsiooniteenused ja nendega seotud kaubatarned, mida see äriühing osutab universaalteenuste osutajana, käibemaksust vabastada.

32 Seda järeldust ei mõjuta Rootsi Kuningriigi argument, mille kohaselt on komisjoni pakutud direktiivi 2006/112 tõlgendus neutraalse maksustamise põhimõttega vastuolus, kuna postiteenuste turg selles liikmesriigis erineb oluliselt Euroopa Kohtu poolt kohtuotsuses TNT Post UK (C-357/07, EU:C:2009:248) käsitletud olukorrast selle poolest, et Posten AB teenused ei erine teiste Rootsi turul tegutsevate ettevõtjate teenustest.

33 Kohtuotsuse TNT Post UK (C-357/07, EU:C:2009:248) punktides 37–39 nähtub, et „riiklike postiteenistuste” ja teiste ettevõtjate vaheline erinevus ei sõltu mitte osutatud teenuste laadist, vaid asjaolust, et ettevõtjatele, kes tagavad liikmesriigis täielikult või osaliselt universaalse postiteenuse, kohaldatakse õiguslikku erikorda, mis hõlmab sellele sektorile omaseid kohustusi. Käesoleva kohtuotsuse punktist 30 nähtub aga, et sellised kohustused Posten AB-le tegelikult laienevad.

34 Samuti ei mõjuta käesoleva kohtuotsuse punktis 31 toodud järeldust asjaolu, et kohtuotsus TNT Post UK (C-357/07, EU:C:2009:248) kuulutati välja pärast 18. juuli 2007. aasta põhjendatud arvamuses Rootsi õiguse nõuetele vastavusse viimiseks ette nähtud tähtaja lõppemist.

35 Kui kohustus tuleneb liidu õigusele Euroopa Kohtu poolt antud tõlgendusest, selgitab ja täpsustab viimane asjaomase normi tähendust ja ulatust, nagu seda peab või oleks pidanud mõistma ja kohaldama alates selle jõustumise hetkest, nii et liikmesriikidel tuleb sellest hetkest tõlgendada ja kohaldada liidu õigust nii, nagu tuleneb Euroopa Kohtu otsusest, ka tagasiulatuvalt. Teisiti oleks see üksnes juhul, kui Euroopa Kohus on õiguskindlusest tulenevatel põhjustel erandkorras piiranud selliselt tõlgendatud õigusele tagasiulatuvalt tuginemise võimalust, et seada kahtluse alla õigussuhteid (vt kohtuotsus Denavit italiana, 61/79, EU:C:1980:100, punktid 16 ja 17), mis nii ei ole kohtuotsuse TNT Post UK (C-357/07, EU:C:2009:248) puhul.

36 Seega tuleb komisjoni poolt oma hagi põhjendamiseks esitatud esimene väitega nõustuda.

Teine väide direktiivi 2006/112 artikli 135 lõike 1 punkti h puuduliku ülevõtmise kohta

Poolte argumendid

37 Komisjon väidab, et Rootsi Kuningriigil tuleb käibemaksust vabastada oma territooriumil postiteenuste kasutamiseks kõlblike postmarkide nimiväärtusega tärned.

38 Ta leiab, et postmargid kujutavad endast makseviisi postiteenuste eest ning et nende kohta ette nähtud maksuvabastuse ulatus peaks igal juhul olema sama kui see, mis on ette nähtud riiklikele postiteenistustele.

39 Rootsi Kuningriik nõustub komisjoni selle argumendiga, kuid järeldab erinevalt komisjonist, et kuna riiklike postiteenistusi ei pea käibemaksust vabastama, ei tuleks seda teha ka postmarkide puhul.

Euroopa Kohtu hinnang

40 Direktiivi 2006/112 artikli 135 lõike 1 punkti h sõnastusest tuleneb, et liikmesriigid vabastavad käibemaksust liikmesriigi territooriumil postiteenuste kasutamiseks kõlblike postmarkide nimiväärtusega tärned.

41 Esiteks nähtub Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest, et 18. juuli 2007. aasta põhjendatud arvamuses ette nähtud tähtaja lõppemisel ei olnud Rootsi õigusnormides ette nähtud direktiivi 2006/112 artikli 135 lõike 1 punktis h sätestatud postmarkide maksuvabastust.

42 Teiseks leiab Rootsi Kuningriik, põhjendades oma seisukohta, miks see väide tuleks tähelepanuta jätta, sisuliselt seda, et riigi territooriumil riiklike postiteenistuste poolt postiteenuste kasutamiseks kõlblike postmarkide nimiväärtusega tarne ei ole käibemaksust vabastatud seetõttu, et riiklike postiteenistuste osutatavate teenustega, välja arvatud telekommunikatsiooni- ja reisijateveoteenustega seotud kaubatärned on käibemaksuga maksustatavad. Nagu eespool punktides 26–32 on sedastatud, on selline maksustamine vastuolus direktiivi 2006/112 artikli 132 lõike 1 punkti a sätetega.

43 Neil asjaoludel tuleb teise väitega nõustuda.

44 Seega on komisjoni esitatud hagi tervikuna põhjendatud.

45 Kõikidest eelnevatest kaalutlustest tuleneb, et kuna Rootsi Kuningriik ei ole vabastanud käibemaksust riiklike postiteenistuste poolt teenuste, välja arvatud reisijateveo- ja telekommunikatsiooniteenuste osutamist ja nendega seotud kaupade tärnet ning selles riigis postiteenuste kasutamiseks kõlblike postmarkide nimiväärtusega tärnet, siis on Rootsi Kuningriik rikkunud direktiivi 2006/112 artikli 132 lõike 1 punktist a ja artikli 135 lõike 1 punktist h tulenevaid kohustusi.

Kohtukulud

46 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Rootsi Kuningriik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista Rootsi Kuningriigilt.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. Kuna Rootsi Kuningriik ei ole vabastanud käibemaksust riiklike postiteenistuste poolt teenuste, välja arvatud reisijateveo- ja telekommunikatsiooniteenuste osutamist ja nendega seotud kaupade tarnet ning selles riigis postiteenuste kasutamiseks kõlblike postmarkide nimiväärtusega tarnet, siis on Rootsi Kuningriik rikkunud nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, artikli 132 lõike 1 punktist a ja artikli 135 lõike 1 punktist h tulenevaid kohustusi.

2. Mõista kohtukulud välja Rootsi Kuningriigilt.

Allkirjad

* Kohtumenetluse keel: rootsi.